

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อชื่อเสียง
อิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ*
E - WORD OF MOUTH AFFECTING E - CORPORATE REPUTATION
OF STATE - OWNED BANK

ศิริรัตน์ โกศการิกา
Sirirat Kosakarika
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Kasetsart University, Thailand
E-mail: s.kosakarika@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธนาคารของรัฐจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20 - 39 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 55,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ให้ความสำคัญต่อชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านความไว้วางใจ ด้านคุณภาพของข้อความ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณลักษณะของแบรนด์ 2) ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพเว็บไซต์ 3) ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพบริการ และ 4) ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ

* Received 12 March 2021; Revised 20 March 2021; Accepted 1 April 2021

ด้านคุณภาพของข้อความ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์, ชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์, ธนาคารของรัฐ

Abstract

The objective of this research was to investigate the E - word of mouth communication factors affecting the E - corporate reputation of stated - owned banks. This research was quantitative research. The data was collected by distributing 400 sets of questionnaires the stakeholders of those state - owned banks. The statistics used for data analysis included the percentage, frequency, mean, and standard deviation. Moreover, the hypotheses were tested had been evaluated by multiple regression analysis at a significance level of .05. The study of this sample revealed that most the sample were female; age between 20 – 39 years old; single; bachelor's degree; civil servants and having income more than 55,000 THB per month. The sample had the opinion toward the E word of mouth communication at the medium level while they focused on the E - corporate reputation at the high level. From the study, the hypotheses were shown that 1) the e word of mouth communication factors, including trust, message quality and source credibility, significantly affected on the brand characteristic of e - corporate reputation. 2) the e word of mouth communication factors, including degree of influence, trust and source credibility, significantly affected on the website quality of e - corporate reputation. 3) the e word of mouth communication factors, including degree of influence, trust and source credibility, significantly affected on the service quality of e - corporate reputation. 4) the e word of mouth communication factors, including tie strength, degree of influence, trust, message quality and source credibility, significantly affected on the social media of e - corporate reputation.

Keywords: E - Word of Mouth, E - Corporate Reputation, State - Owned Bank

บทนำ

ปัจจุบันธนาคารของรัฐ ซึ่งเป็น สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นธนาคารที่รัฐบาลมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารและดำเนินนโยบายต่าง ๆ อันได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ธนาคารกรุงไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและการนำเข้าแห่งประเทศไทย บริษัทสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บตท.) และบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (บตท.) ที่อยู่ภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาและ ความเจริญเติบโตด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารองค์กรในรูปแบบที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ในเรื่องของ การให้บริการธนาคารของรัฐที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะของการผูกขาด อย่างไรก็ตามปัจจุบันธนาคารภาคเอกชนเป็นคู่แข่งที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ภาครัฐต้องปรับตัวให้ทันกับภาคเอกชนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไป ชื่อเสียงเป็นสิ่งที่องค์กรหันมาให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มศักยภาพและช่วยให้องค์กรรับมือกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ ชื่อเสียงองค์กรที่ดีนั้นจะสะท้อนถึงการปฏิบัติงานขององค์กร เป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ทำให้องค์กรนั้น ๆ มีความสามารถที่โดดเด่นและแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ ภายใต้อุตสาหกรรมเดียวกัน (Gaines-Ross, L., 2008)

ชื่อเสียงเปรียบเสมือนแบรนด์ จากผลของการมีแบรนด์ที่แข็งแกร่งสามารถสร้างชื่อเสียงที่แข็งแกร่งตามมา แสดงให้เห็นว่าชื่อเสียงองค์กรเป็นผลจากการสื่อสารองค์กรผ่านเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้ ขณะเดียวกันชื่อเสียงองค์กรก็เกี่ยวข้องกับแบรนด์ทั้งในระดับผลิตภัณฑ์จนถึงระดับองค์กร จึงทำให้องค์กรที่ต้องการมีชื่อเสียงที่ดีต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบรนด์และการสื่อสารองค์กร (Fombrun, C., 2012) เนื่องจากชื่อเสียงองค์กรถือเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนที่ส่งผลให้องค์กรสามารถสร้างผลการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น เมื่อองค์กรมีชื่อเสียงที่ดี ผู้มีส่วนได้เสียจะเกิดการยอมรับและไว้วางใจองค์กร (Deephouse, D. L., 2000) นอกจากนี้คุณค่าจากการมีชื่อเสียงองค์กรที่ดีหลายประการ อาทิเช่น การสร้างลูกค้าใหม่ การสร้างอุปสรรคให้กับคู่แข่ง การดึงดูดทุนและนักลงทุน อีกทั้งยังปกป้ององค์กรเมื่อเกิดภาวะวิกฤต (Kumar, S., 1999); (Sherman, M. L. , 1999)

เนื่องจากชื่อเสียงขององค์กรเป็นการประเมินถึงคุณค่าต่าง ๆ ขององค์กรในลักษณะที่เป็นภาพรวมในมุมมองของผู้ที่มีส่วนได้เสียขององค์กร โดยการประเมินคุณค่าเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางตรงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร รวมทั้งการสื่อสารขององค์กรในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมขององค์กรได้ (Gotsi, M. & Wilson, A. , 2001) เช่น การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรจากการสื่อสารแบบปากต่อปากของบุคคลอื่น โดยเป็นรูปแบบของการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยสมัครใจซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับ

เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการโดยตรง จากการบอกต่อนี้ชื่อเสียงองค์กรที่ดีและไม่ดีสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสังคมโลกปัจจุบันที่มีการขยายตัวของการใช้อินเทอร์เน็ตและการเพิ่มขึ้นของการใช้เว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีด้านข้อมูลนี้ส่งผลให้การเข้าถึงและการบอกต่อของการสื่อสารแบบปากต่อปากเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ โดยการแลกเปลี่ยนบนสื่อสังคมออนไลน์นี้เรียกว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์

จากงานวิจัยที่ผ่านมาได้มีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่พบว่า อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มิได้เป็นเพียงเครื่องมือทางการตลาดเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญ (Castellano, S. & Dutot, V., 2017) จากการค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปยังอิทธิพลต่อชื่อเสียงองค์กร ตัวชี้วัดชื่อเสียงองค์กร และกลยุทธ์การจัดการชื่อเสียงองค์กร เห็นได้ว่าจะไม่มีการเชื่อมโยงศึกษาในด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารของรัฐที่จะนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้ประโยชน์ด้านการจัดการการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ ในการสร้างและรักษาชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธนาคารของรัฐ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด

กลุ่มตัวอย่าง คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธนาคารของรัฐ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดตัวอย่างจากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรที่ไม่ทราบค่าสัดส่วนประชากร โดยใช้สูตรสูตรของ Cochran โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประมาณ 385 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถามที่ไม่ถ่วงสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้เพิ่มขึ้นเป็น 400 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความไม่น่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) มีวิธีการแจกแบบสอบถามโดยการเลือกโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านช่องทางออนไลน์ ไม่จำกัดเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แต่ต้องมีคุณสมบัติตามคำถามคัดกรอง คือ เคยพบเห็นสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น เว็บไซต์ เพจเฟซบุ๊ก ของธนาคารของรัฐ (ธนาคารใดธนาคารหนึ่ง) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ใช้บริการธนาคารของรัฐ ได้แก่ ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ การสื่อสารเชิงบวก ระดับอิทธิพล ความไว้วางใจ คุณภาพของข้อความ และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ที่มีอิทธิพลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบปัญหาวิจัย ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบหลายตัวเลือก เป็นคำถามปลายปิด มีจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามใช้การวัดแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าและมีมาตรวัดแบบลิเคอร์ท ซึ่งแบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบในแต่ละข้อได้เพียงระดับเดียวเท่านั้น จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 23 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามใช้การวัดแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และมีมาตรวัดแบบลิเคอร์ท ซึ่งแบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับความสำคัญ ได้แก่ 5 = สำคัญมากที่สุด 4 = สำคัญมาก 3 = สำคัญปานกลาง 2 = สำคัญน้อย 1 = สำคัญน้อยที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบในแต่ละข้อได้เพียงระดับเดียวเท่านั้น จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 18 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการทดสอบวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาครวมทุกข้อเท่ากับ 0.978 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และค่าของตัวแปร

อยู่ระหว่าง 0.814 – 0.952 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก (Zikmund, W. G. et al., 2013) แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งจะทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม จนได้แบบสอบถามที่ครบตามจำนวนทั้งหมด 400 ชุด ซึ่งหลังจากที่ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการแล้ว นำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เป็นการนำผลสรุปจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างไปอ้างอิงประชากรทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติทดสอบในการศึกษาครั้งนี้ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียง อิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณลักษณะของแบรนด์

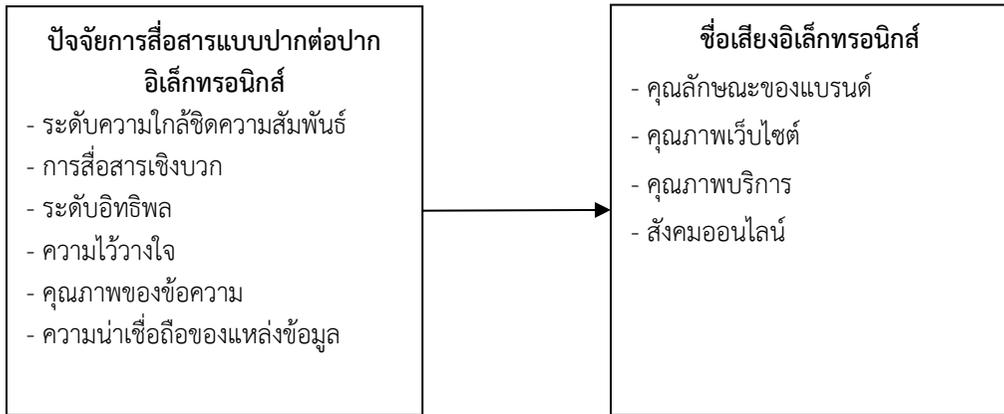
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพเว็บไซต์

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพบริการ

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านสังคมออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25 มีอายุระหว่าง 20 – 39 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 สถานภาพโสด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 55,000 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	151	37.75
หญิง	249	62.25
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	22	5.50
20 – 39 ปี	154	38.50
40 - 55 ปี	146	36.50
56 ปีขึ้นไป	78	19.50
3. สถานภาพ		
โสด	205	51.25
สมรส	181	45.25

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หย่าร้าง	14	3.50
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	30	7.50
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	233	58.25
ปริญญาโท	109	27.25
ปริญญาเอก	28	7.00
5. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	66	16.50
ธุรกิจส่วนตัว	70	17.50
พนักงานบริษัทเอกชน	71	17.75
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	119	29.75
อาชีพอิสระ	41	10.25
อื่น ๆ	33	8.25
6. รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 15,000 บาท	79	19.75
15,000 – 25,000 บาท	71	17.75
25,001 – 35,000 บาท	69	17.25
35,001 – 45,000 บาท	39	9.75
45,001 – 55,000 บาท	36	9.00
มากกว่า 55,000 บาท	106	26.50

2. ผลการวิเคราะห์การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.09 ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 3.68 และคุณภาพของข้อความ มีค่าเฉลี่ย 3.36 ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ย 3.19 ระดับอิทธิพล มีค่าเฉลี่ย 3.02 การสื่อสารเชิงบวก มีค่าเฉลี่ย 2.71 และระดับความใกล้ชิด ความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 2.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์	2.70	1.06	ปานกลาง
การสื่อสารเชิงบวก	2.71	1.04	ปานกลาง
ระดับอิทธิพล	3.02	1.13	ปานกลาง
ความไว้วางใจ	3.19	1.05	ปานกลาง
คุณภาพของข้อความ	3.36	1.14	มาก
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	3.68	1.06	มาก
รวมการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	3.09	0.88	ปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.74 คุณลักษณะของแบรนด์ มีค่าเฉลี่ย 3.60 และคุณภาพเว็บไซต์ มีค่าเฉลี่ย 3.55 ส่วนเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลางคือ สังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ย 3.23 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญต่อชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
คุณลักษณะของแบรนด์	3.60	0.94	มาก
คุณภาพเว็บไซต์	3.55	1.00	มาก
คุณภาพบริการ	3.74	0.98	มาก
สังคมออนไลน์	3.23	1.00	ปานกลาง
รวมชื่อเสียงองค์กรอิเล็กทรอนิกส์	3.53	0.91	มาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณลักษณะของแบรนด์

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์แต่ละด้านกับชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณลักษณะของแบรนด์

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized		Standardized	t	P
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.939	.116		8.075	.000*
ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์	.070	.040	.080	1.773	.077
การสื่อสารเชิงบวก	.091	.049	.101	1.864	.063
ระดับอิทธิพล	.077	.046	.092	1.687	.092
ความไว้วางใจ	.132	.054	.149	2.455	.015*
คุณภาพของข้อความ	.123	.045	.149	2.717	.007*
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	.316	.047	.357	6.669	.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านความไว้วางใจ ด้านคุณภาพของข้อความ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.132, 0.123, และ 0.316 ตามลำดับ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณลักษณะของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้าน

ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ ด้านการสื่อสารเชิงบวก และด้านระดับอิทธิพล ไม่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการรถแท็กซี่ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพเว็บไซต์

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์แต่ละด้านกับชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพเว็บไซต์

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.659	.120		5.501	.000*
ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์	.070	.041	.075	1.709	.088
การสื่อสารเชิงบวก	-.023	.050	-.024	-.460	.646
ระดับอิทธิพล	.137	.047	.155	2.930	.004*
ความไว้วางใจ	.157	.056	.166	2.830	.005*
คุณภาพของข้อความ	.090	.047	.102	1.925	.055
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	.420	.049	.446	8.616	.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.137, 0.157, และ 0.420 ตามลำดับ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพเว็บไซต์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ ด้านการสื่อสารเชิงบวก และด้านคุณภาพของข้อความ ไม่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการรถแท็กซี่ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพบริการ

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์แต่ละด้านกับชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพบริการ

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.957	.121		7.899	.000*
ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์	.051	.041	.055	1.222	.222
การสื่อสารเชิงบวก	.044	.051	.046	.857	.392
ระดับอิทธิพล	.113	.047	.130	2.387	.017*
ความไว้วางใจ	.028	.056	.030	.502	.616
คุณภาพของข้อความ	.083	.047	.097	1.770	.077
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	.494	.049	.535	10.008	.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.113 และ 0.420 ตามลำดับ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านคุณภาพบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านคุณภาพของข้อความ ด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ และด้านการสื่อสารเชิงบวก ไม่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการรถแท็กซี่ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านสังคมออนไลน์

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์แต่ละด้านกับชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านสังคมออนไลน์

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.600	.137		4.395	.000*
ระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์	.158	.047	.168	3.392	.001*
การสื่อสารเชิงบวก	.016	.057	.017	.281	.779
ระดับอิทธิพล	.141	.053	.158	2.640	.009*
ความไว้วางใจ	.169	.063	.177	2.666	.008*
คุณภาพของข้อความ	.136	.053	.154	2.560	.011*
ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	.202	.056	.213	3.633	.000*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ ด้านระดับอิทธิพล ด้านความไว้วางใจ ด้านคุณภาพของข้อความ และด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.158, 0.141, 0.169, 0.136, และ 0.202 ตามลำดับ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐด้านสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ด้านการสื่อสารเชิงบวกไม่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการรถแท็กซี่ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ผลได้ดังนี้ ปัจจัยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ 1) ด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากกลุ่มผู้บริโภคได้รับข้อมูลของ

ธนาคารรัฐนั้นผ่านโซเชียลมีเดียเป็นประจำ หรือเข้าเยี่ยมชมหน้าเว็บไซต์/เพจเฟซบุ๊ก หรือช่องทางโซเชียลมีเดียของธนาคารของรัฐบ่อยครั้งทำให้เห็นถึงคุณภาพ ความเชื่อมั่น ชื่อเสียง อิเล็กทรอนิกส์ของธนาคาร สอดคล้องกับการศึกษาของ Brown J. et al. ที่ทำการศึกษการสื่อสารแบบปากต่อปากในบริบทสังคมออนไลน์: การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่าปัจจัยระดับความใกล้ชิดสัมพันธ์เป็นปัจจัยของกระบวนการสื่อสารแบบปากต่อปากในบริบทสังคมออนไลน์ที่ส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์

2) ด้านการสื่อสารเชิงบวก ไม่ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากในโซเชียลมีเดียผู้บริโภคไม่ได้แสดงตัวว่าตนภูมิใจในการเป็นลูกค้าของธนาคารรัฐ หรือยินดีแนะนำ บอกต่อ ให้บุคคลอื่นมาใช้บริการธนาคารของรัฐในสื่อออนไลน์ (Brown, J. et al., 2007) ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Goyette I. et al. ที่ทำการศึกษามาตรวัดการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์สำหรับบริบทธุรกิจบริการ พบว่าปัจจัยการสื่อสารเชิงบวกเป็นมาตรวัดของการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถวัดในธุรกิจบริการ 3) ด้านระดับอิทธิพลส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการโพสต์หรือแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับธนาคารของครอบครัว เพื่อน บุคคลใกล้ชิดของผู้บริโภค หรือผู้มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์มีผลในส่วนของกระตุ้นใจใช้บริการธนาคารของรัฐ (Goyette, I. et al., 2010) สอดคล้องกับการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคของ Lee M. & Youn S. พบว่าปัจจัยระดับอิทธิพลซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ 4) ด้านความไว้วางใจ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้บริโภคมีความไว้วางใจต่อธนาคารของรัฐจากการเห็นรางวัลที่ธนาคารได้รับผ่านโซเชียลมีเดีย รับข่าวสารเชิงบวกเกี่ยวกับธนาคาร รวมถึงเพื่อนหรือคนรู้จักในโซเชียลมีเดียแบ่งปันข้อมูลในเนื้อหาที่ชื่นชม (Lee, M. & Youn, S., 2009) สอดคล้องกับการศึกษาของ Chu S. & Kim Y. ทำการศึกษาปัจจัยปฏิสัมพันธ์ผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่พบว่าความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ 5) ด้านคุณภาพของข้อความ ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้บริโภคจะแชร์ข้อมูลของธนาคารเมื่อมีข้อความที่ชัดเจน หัวข้อ/การพาดหัวที่น่าสนใจ และมีรูปภาพ อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ ที่อธิบายเข้าใจได้ง่าย (Chu, S. & Kim, Y., 2011) ผลการวิจัยสอดคล้องกับการตรวจสอบอิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของ Castellano S. & Dutot V. พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ด้านระดับความใกล้ชิดความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล คุณภาพของข้อความ และระดับอิทธิพลส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์

และ 6) ด้านความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อชื่อเสียงอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สืบเนื่องจากความน่าเชื่อถือของธนาคารของรัฐทางโซเชียลมีเดียนี้มาจากความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลาง และแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำเสนอ จึงทำให้ส่งผลต่อชื่อเสียงทางออนไลน์ของธนาคารรัฐ (Castellano, S. & Dutot, V., 2017) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lee M. & Youn S. พบว่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค (Lee, M. & Youn, S., 2009)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อธนาคารจากกระบวนการให้บริการที่ดี เทคโนโลยีการให้บริการที่ทันสมัย และชื่อเสียงเชิงบวกในโลกออนไลน์ ดังนั้นธนาคารจึงทำการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวเชิงบวกเกี่ยวกับธนาคาร การปรับปรุงบริการที่ทันสมัยของธนาคารในสื่อสังคมออนไลน์ ทางเว็บไซต์ เฟซบุ๊กเพจ แอปพลิเคชันไลน์ โดยจะต้องมีรายละเอียดข้อความอย่างชัดเจน และมีรูปภาพ หรืออินโฟกราฟิกที่เข้าใจได้ง่าย ส่งเสริมความน่าเชื่อถือในรูปแบบโซเชียลมีเดียของธนาคาร เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน ใช้งานได้ง่าย และการเปิดรับความคิดเห็นของสื่อสังคมออนไลน์ของธนาคาร ธนาคารจึงควรที่จะนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพื่อที่จะทำให้ผู้ใช้บริการอยู่แล้วชื่นชม หรือประทับใจธนาคาร ซึ่งจะช่วยให้เพื่อนหรือคนรู้จักของผู้ใช้บริการรู้สึกถึงความไว้วางใจได้ของธนาคาร และในการที่จะทำให้ผู้ใช้บริการมีความเชื่อมั่นจากการเก็บรักษาความลับของข้อมูลของท่านของธนาคาร ความถูกต้องและชัดเจนของข้อมูล และการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการให้บริการผ่านสื่อออนไลน์ ดังนั้นธนาคารจึงควรนำเสนอเนื้อหา ประชาสัมพันธ์บริการที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อที่จะทำให้เพื่อน ครอบครัว ผู้มีอิทธิพลทางความคิด ของผู้ใช้บริการหรือกลุ่มเป้าหมายทำการโพสต์หรือแชร์เนื้อหา ทั้งนี้จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อธนาคาร

เอกสารอ้างอิง

- Brown, J. et al. (2007). Word of Mouth Communication within Online Communities: Conceptualizing the Online Social Network. *Journal of Interactive Marketing*, 21(3), 2-20.
- Castellano, S. & Dutot, V. (2017). Investigating the influence of e - word - of - mouth on e - reputation. *International Studies of Management & Organization*, 47(1), 42-60.
- Chu, S. & Kim, Y. (2011). Determinants of Consumer Engagement in Electronic Word - Of - Mouth (E - WOM) in Social Networking Sites. *International Journal of Advertising*, 30(1), 47-75.

- Deephouse, D. L. (2000). Media reputation as a strategic resource: An integration of mass communication and resource - based theories. *Journal of management*, 26(6), 1091-1112.
- Fombrun, C. (2012). *Corporate reputation: Definitions, antecedents, consequences*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Gaines - Ross, L. (2008). *Corporate reputation: 12 steps to safeguarding and recovering reputation*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Gotsi, M. & Wilson, A. . (2001). Corporate reputation management: "living the brand". *Management Decision*, 39(2), 99-104.
- Goyette, I. et al. (2010). E - WOM Scale: Word - Of - Mouth Measurement Scale for Service Context. *Canadian Journal of Administrative Sciences*, 27(1), 5-23.
- Kumar, S. (1999). Valuing corporate reputation. In *Reputation management: Strategies for protecting companies their brands and their directors*. London: Kogan Page.
- Lee, M. & Youn, S. (2009). Electronic Word of Mouth (E - WOM): How E - WOM Platforms Influence Consumer Product Judgement. *International Journal of Advertising*, 28(3), 473-499.
- Sherman, M. L. (1999). *Making the most of your reputation*. Reputation management: Strategies for protecting companies their brands, and their directors. London: Kogan Page.
- Zikmund, W. G. et al. (2013). *Business Research Methods*. Mason, Ohio: South - Western.